

РОЗРОБКА ФІНАНСОВОГО ПЛАНУ ВЕНЧУРНИХ СТАРТАП-ПРОЄКТІВ З ВИРОБНИЦТВА ПРОМИСЛОВОГО ВИРОБУ У СИСТЕМІ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Непран А. В., канд. екон. наук, доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Кирчата І. М., канд. екон. наук, доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Храпач К. Г., старший викладач

Державний біотехнологічний університет

Постановка проблеми. В теперішній час в Україні запуск інноваційного проекту, пов'язаного із виробництвом та виходом на ринок нового інноваційного продукту (товару, послуги) потребує виважено підходу та визначення обсягів фінансування. Прогресивною формою інноваційного підприємництва є стартап-проект. Особливо важливого значення набуває запуск стартап-проектів з виробництва інноваційного промислового виробу та виходу з ним на ринок. Фінансування таких стартап-проектів з виробництва промислового виробу здійснюється переважно за рахунок венчурного фінансування. Значна частина стартап-проектів (понад 30 %) зазнає невдачу через обмеженість фінансових ресурсів під час розробки та впровадження у виробництво нового інноваційного продукту. Це значною мірою обумовлює актуальність визначення достатнього фінансового забезпечення на початковому етапі розвитку стартап-проектів. Актуальність даної теми обумовлена тим, що запуск стартап-проектів здійснюють молоді фірми, які у переважній більшості не мають власних фінансових ресурсів для його реалізації. Крім того, для таких фірм не доступні кредитні ресурси. У цьому зв'язку особливе значення набуває єдність методологічних прийомів розробки фінансового плану, особливо у витратній частині.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам розробки стартап-проектів, їх фінансового забезпечення присвячені праці Адамова М. Є., Лиса Д. С. [1], С. Литвина І. В., Булак Ю. В. [2], Касич А. О. [3], Гук О. В., Манаєнко І. М. [4], Думи О. І. [5], Ляха І. І. [6], Діденка Л. В., Ватоян А. М., Єрьоміної М. А. [7], Седікова І. О. [8] та ін. Як відзначав О. В. Корнаух та Л. В. Маханько, головною проблемою зазвичай стають зайво залучені кошти на початку розробки ідеї, які можуть спричинити проблеми в команді, втрату мотивації та їх нестачу в кінці для забезпечення ефективного маркетингу [9, с. 28]. Як відзначали автори М. Є. Адамова та Д. С. Лиса, початкове фінансування дає змогу таким бізнес-структурам покривати необхідні витрати на створення інноваційного продукту, підготовку маркетингових інструментів, формування колективу працівників та подальші дослідження ринку [1, с. 125–126].

Невирішені складові загальної проблеми. Досліджуючи проблеми пошуку джерел фінансування стартап-проектів, переважна частина дослідників не визначають, яким чином повинно бути визначена потреба у фінансових ресурсах для венчурного фінансування стартап-проектів. В окремих роботах визначається необхідність розробки фінансового плану стартап-проектів. Крім того, у дослідженнях відсутні особливості побудови фінансових планів венчурних стартап-проектів з виготовлення промислового виробу. Разом з тим не можна визнати задовільним ті варіанти «рішення» проблеми, які ґрунтуються на засадах побудови фінансових планів промислових підприємств. Розробка і реалізація такої складної задачі потребує не лише всебічного наукового аналізу направленості, змісту і форм фінансових планів стартап-проектів, але й глибокого методологічного обґрунтування їх побудови.

Формулювання цілей статі. Метою статі є обґрунтування методологічних засад розробки фінансового плану венчурних стартап-проектів у системі фінансового менеджменту.

Виклад основного матеріалу досліджень. В сучасних умовах важливою умовою успішності запуску виробництва нового інноваційного продукту є забезпеченість фінансовими ресурсами. На ранній стадії фінансування фірми не мають достатнього обсягу грошових коштів для фінансування розробки та впровадження нового виробу. В умовах недоступності банківського кредиту єдиним джерелом надходження коштів є залучення венчурного капіталу.

Стартап — громадська інституція, створена для розроблення нового продукту чи послуги в умовах надзвичайної невизначеності [10]. Запуск інноваційного стартап-проекту потребує точного визначення потреби у фінансових ресурсах. Досліджуючи стадію початкового фінансування, А. Саїд відзначав, що бізнес-структурам необхідні витрати на створення інноваційного продукту, підготовку маркетингових інструментів, формування колективу працівників та подальші дослідження ринку [11].

Визначення потреби у грошових коштах, необхідних для венчурних стартап-проектів на стадії початкового фінансування, здійснюється на основі складання фінансового плану. Фінансовий план є основним документом для визначення потреби у грошових коштах, необхідних для фінансування венчурного стартап-проекту. З його допомогою здійснюється перевірка відповідності між надходженням та витрачанням фінансових ресурсів, тобто забезпеченості фінансовими ресурсами запуску стартап-проекту. Проте порядок складання фінансового плану стартап-проектів суттєво відрізняється від складу фінансового плану промислового підприємства. Ці відмінності пов'язані можна звести до наступного.

По-перше, склад розділів фінансового плану «Доходи і надходження» стартап-проекту є значно простішими, оскільки він розробляється для запуску лише одного інноваційного продукту (товару, послуги). В окремих випадках, особливо на ранніх стадіях фінансування, доходу від реалізації інноваційного продукту може взагалі не бути, або дохід обмежений виручкою від реалізації дослідного продукту.

По-друге, склад розділу фінансового плану «Витрати та відрахування» на ранній стадії запуску стартап-проєкту обмежений лише витратами на розробку та впровадження нового інноваційного продукту. Витрати і відрахування, що включаються до фінансового плану промислового підприємства, пов'язані із основною діяльністю, із відтворенням основних фондів (затрати на капітальні вкладення і капітальний ремонт), утриманням невиробничої сфери.

По-третє, висхідним при розробці фінансового плану промислового підприємства є економічний аналіз використання фінансових ресурсів за минулий період. Оскільки фінансовий план стартап-проєкту розробляється для запуску нового продукту, то при його складанні відсутній такий складовий етап, який притаманний для промислового підприємства, — аналіз фінансового плану за попередній період. Тут також відсутні також резерви фінансових коштів на початок періоду, наявність яких є важливим фактором забезпечення стійкості для промислового підприємства.

Розглянемо більш детально особливості побудови фінансового плану венчурного стартап-проєкту, на основі якого приймаються управлінські рішення в сфері фінансового менеджменту.

Основною стадією венчурного стартап-проєкту є реалізація нових конструкторських та інженерних ідей у конкретні форми. Запуск такого стартапу здійснює новостворена компанія (може не бути юридичною особою), яка знаходиться на стадії розвитку і буде свій бізнес на основі нових інноваційних ідей.

Важливою фазою такого стартап-проєкту є розроблення дослідного зразка або прототипу виробу. У зв'язку з цим при складанні фінансового плану стартапу основні витрати пов'язані саме із фінансуванням розробки та впровадженням дослідного зразка.

При запуску стартап-проєкту необхідно нести додаткові витрати, які пов'язані із патентуванням. Необхідність вирішення питання щодо патентування є не рекомендацією, якою можна знехтувати, а об'єктивною необхідністю, оскільки, по-перше, забезпечує реалізацію вигоди від здійснення діяльності у сфері розробок, а по-друге, дозволяє уникнути в майбутньому штрафу за імітацію запатентованих робіт навіть у тому випадку, коли дослідники не знають про них.

Фінансовий план розробляється згрупована команда, яка створює промисловий виріб, який задовольняє на ринку попит споживачів. Баланс доходів та витрат (фінансовий план) стартап-проєкту складається із двох розділів: I — доходи і надходження коштів; II — витрати і відрахування. Форма фінансового плану венчурного фінансування стартап-проєкту може мати наступний вигляд (табл. 1).

В першому розділі «Доходи і надходження» відображаються чисті доходи (за вирахуванням непрямих податків) від реалізації промислового виробу. При розробці фінансового плану на ранній стадії фінансування розмір доходу може включати лише дохід від реалізації дослідного зразка (партії). Важливого значення при визначенні доходів має ціноутворення.

Таблиця 1

Фінансовий план запуску на ранній стадії стартап-проекту з випуску промислового виробу

№ рядка	Показник балансу руху грошових коштів	Місяці											
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	I. Доходи і надходження коштів								250			1850	1900
1	Залишок грошових коштів на початок періоду												
2	Дохід від реалізації дослідного зразка (партії) або прототипу								250				
3	Дохід від реалізації серійного виробу											1850	1900
	II. Витрати і відрахування (р.4+ р.5+ р.6+ р.7 + р.8 + р.9 + р. 10 + р. 11 + р. 12 + р. 13 + р. 14)	255	350	560	85	89,5	185	300	5050	6825	640	765	800
4	Проектування і конструювання нового виробу. Розробка технологічного процесу виготовлення нового виробу	250	350	450									
5	Проектування інструментальної оснастки і розробка технологічного процесу її виготовлення			85	85	85							
6	Розробка і оформлення витратних матеріалів					4,5							
7	Випробування матеріалів, напівфабрикатів для нового виробу						160						
8	Виготовлення нового зразка (партії)							250					
9	Формування об'єктів інтелектуальної власності								45				
10	Підготовка інвестиційного проекту та бізнес-плану								5				
11	Сировина і матеріали										640	750	800
12	Капітальні вкладення								5000	6800			
13	Реклама							40					
14	Інші витрати	5		25			25	10		25		15	
15	Профіцит (+), дефіцит (-) грошових коштів	-255	-350	-560	-85	-89,5	-185	-300	-4800	-6825	-640	1085	1100

У другому розділі «Витрати і виплати» включаються грошові витрати, які пов'язані із розробкою та впровадженням нового промислового виробу. На розробку та впровадження стартапу з випуску нового промислового виробу складається кошторис. До складу цих витрат включають витрати на проектування і конструювання нового виробу; проектування інструментальної оснастки і розробку технологічного процесу її виготовлення; розробка і оформлення витратних нормативів; вартість досліджень матеріалів інструментів та пристосувань та дослідних зразків. Всі ці витрати за статтями, перерахованими нижче, визначаються на основі трудомісткості виконаних робіт, або по дослідним даним і специфікаціями, складеними на основі проектного завдання.

До статті витрат «Проектування і конструювання нового виробу. Розробка технологічного процесу нового виробу» включаються затрати на проектування, конструювання нового промислового виробу, розробку технологічного процесу і складання технічної документації на новий виріб (розробка технічної пропозиції, розробка ескізного проекту, розробка конструкторської документації дослідного зразка (дослідної партії), розробка конструкторської документації на виріб серійного (масового) виробництва). У переважній більшості склад витрат охоплює витрати на основну та додаткову заробітну плату і відрахування на соціальне страхування працівників.

В елемент «Проектування інструментальної оснастки і розробка технологічного процесу її виготовлення» включаються затрати на проектування, конструювання і розробку технологічного процесу виготовлення інструментальної оснастки (основна і додаткова заробітна плата і відрахування на соціальне страхування робітників, зайнятих на цих роботах).

До статті «Розробка і оформлення витратних нормативів» відносяться основна і додаткова заробітна плата і відрахування на соціальне страхування робітників та інші витрат на розробку норм затрат праці, витрат матеріалів, палива, на складання нормативних калькуляцій собівартості нового виробу.

До складу статті «Дослідження матеріалів, напівфабрикатів, інструментів і пристосувань для виробництва нового виробу» відносяться витрати на дослідження, підбір, випробування зразків матеріалів, напівфабрикатів, інструментів та пристосувань, використаних при виготовленні нового виробу.

Стаття «Виготовлення нового зразка (партії) виробів» охоплює витрати, які пов'язані із виготовленням дослідного зразка.

У статтю витрат «Формування об'єктів інтелектуальної власності» включаються витрати на патентування нового виробу. При розробці стартап-проектів це не просто рекомендації, якими можна знехтувати. Важливість витрат на перевірку положень із патентами діє у двох напрямках. З одного боку, забезпечує винагороду на зусилля в сфері дослідницької роботи, а з іншого — знижує ризик штрафних санкцій за імітацію запатентованої роботи навіть у тому випадку, коли виконавець рішуче нічого про них не знає.

Загальна сума фінансування стартап-проекту складе 14089,5 тис. грн. Фінансовий план складається із щомісячною (щоквартальною) розбивкою. На

основі даних таблиці можна точно встановити потребу у фінансових ресурсах. Обґрунтування кожної статті фінансового плану здійснюється методом прямого розрахунку. Більшість розрахунків додається до фінансового плану стартап-проекту у вигляді обов'язкових додатків за окремими статтями. На основі порівняння даних доходів і витрат визначається обсяг венчурного фінансування стартап-проекту із виробництва промислового виробу.

Висновки з проведеного дослідження. На основі фінансового плану при запуску стартап-проекту визначається потреба у фінансових ресурсах. В процесі складання фінансового плану, використовуючи балансовий метод для визначення намічених обсягів виробництва, капітальних вкладень виявляються їх відповідність і окремі диспропорції. Потреба у венчурному фінансуванні визначається не затратами на виробництво, а обсягами платіжних коштів, необхідних для купівлі сировини, матеріалів, палива, а також інших цінностей, необхідних у виробництві. Розроблена схема фінансового плану стартап-проекту для венчурного фінансування враховує особливості фінансування виробництва промислового виробу. Її застосування дозволить точно визначити потребу у грошових коштах для запуску стартап-проекту.

Перелік посилань

1. Адамів М. Є., Лиса Д. С. Сутність та особливості фінансування стартап-підприємств. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблем розвитку*. 2023. № 1(9). С. 123–131.

2. Литвин І. В., Булак Ю. В. Венчурний бізнес в Україні в умовах воєнного часу. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблем розвитку*. 2022. № 2(8). С. 283–292.

3. Касич А. О. Стартапи як форма підприємницької діяльності: поняття, значення, зарубіжний досвід. *Інвестиції: практика та досвід*. № 2/2019. С. 24–31.

4. Гук О. В., Манаєнко І. М. Венчурне інвестування стартап-проекту на різних етапах його розвитку. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 29. С. 151–156.

5. Дума О. І. Механізми венчурного фінансування в стартапи. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблем розвитку*. 2022. № 2(8). С. 169–183.

6. Лях І. І. Можливості венчурного фінансування в умовах інтеграції України до європейського інноваційного простору. *Вісник економічної науки України*. 2020. № 2. С. 76–81.

7. Діденко Л. В., Ватоян А. М., Єрьоміна М. А. Роль венчурних інститутів спільного інвестування в забезпеченні інноваційного розвитку України. *Економіка і суспільство*. 2018. №19. С. 143-151. doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-19-22>. (дата звернення : 18.10.2023)

8. Корнаух О. В., Маханько Л. В. Стартап як прогресивна форма інноваційного підприємництва. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 23. С. 23–31.

9. Седікова І. О. Особливості стартапу як інноваційного проекту. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 55-2. С. 12–16.

10. Ries, E. (2011). *The Lean Startup. How Constant Innovation Creates Radically Successful Businesses*. Edmonton: Portfolio Penguin.

11. Sajid, A. (2021). *Startup Funding Stages You Should Know About*. Cloudways. URL: <https://www.cloudways.com/blog/startup-fundingstages/>? (дата звернення : 18.10.2023)

References

1. Adamiv, M. Ye., Ly`sa, D. S. (2023), The essence and features of financing start-up enterprises [Sutnist` ta osobly`vosti finansuvannya startap-pidpry`yemstv], *Menedzhment ta pidpry`yemny`czstvo v Ukrayini: etapy` stanovlennya ta problem rozvy`tku*, No. 1(9), P. 123-131.

2. Lytvyn, I.V., Bulak, Yu.V. (2022), Venture business in Ukraine in wartime conditions [Venture business in Ukraine in wartime conditions], *Management and entrepreneurship in Ukraine: stages of formation and development problems*, No. 2(8), P. 283-292.

3. Kasy`ch, A. O. (2019), Startups as a form of entrepreneurial activity: concept, meaning, foreign experience [Startapy` yak forma pidpry`yemny`cz`koyi diyal`nosti: ponyattya, znachennya, zarubizhny`j dosvid], *Investy`ciyi: prakty`ka ta dosvid*, No. 2, P. 24–31.

4. Huk, O. V., Manaenko, I. M. (2019), Venture investment of a startup project at different stages of its development [Venchurne investuvannya startap-proektu na rizny`x etapax jogo rozvy`tku], *Market infrastructure*, No. 29, P. 151-156.

5. Duma, O. I. (2022), Mechanisms of venture financing in startups. [Mexanizmy` venchurnogo finansuvannya v startapy`], *Menedzhment ta pidpry`yemny`czstvo v Ukrayini: etapy` stanovlennya ta problem rozvy`tku*, No. 2(8), P. 169–183.

6. Lyax, I. I. (2020), Possibilities of venture financing in the context of Ukraine's integration into the European innovation space [Mozhly`vosti venchurnogo finansuvannya v umovax integraciyi Ukrayiny` do yevropejs`kogo innovacijnogo prostoru], *Visny`k ekonomichnoyi nauky` Ukrayiny*, No. 2, P. 76–81.

7. Didenko, L. V., Vatoyan, A. M., Yer`omina, M. A. (2018), The role of joint investment venture institutions in ensuring the innovative development of Ukraine. [Rol` venchurny`x insty`tutiv spil`nogo investuvannya v zabezpechenni innovacijnogo rozvy`tku Ukrayiny`], *Ekonomika i suspil`stvo*, No. 19, P. 143-151. doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-19-22>. (last accessed 18.10.2023).

8. Kornaux, O. V., Maxan`ko, L. V. (2014), Startup as a progressive form of innovative entrepreneurship [Startap yak progresy`vna forma innovacijnogo pidpry`yemny`czstva], *Investy`ciyi: prakty`ka ta dosvid*, No. 23, P. 23–31.

9. Sedikova, I. O. (2020), Peculiarities of a startup as an innovative project. [Osobly`vosti startapu yak innovacijnogo proyektu], *Black Sea Economic Studies*. No. 55-2, P. 12-16.

10. Ries, E. (2011). *The Lean Startup. How Constant Innovation Creates Radically Successful Businesses*. Edmonton: Portfolio Penguin.

11. Sajid, A. (2021). *Startup Funding Stages You Should Know About*. Cloudways. URL: <https://www.cloudways.com/blog/startup-fundingstages/>? (last accessed 18.10.2023).

РЕФЕРАТИ ABSTRACTS

УДК 330.005.31; JEL Classification: M11

Непран А. В., Кирчата І. М., Храпач К. Г., РОЗРОБКА ФІНАНСОВОГО ПЛАНУ ВЕНЧУРНИХ СТАРТАП-ПРОЄКТІВ З ВИРОБНИЦТВА ПРОМИСЛОВОГО ВИРОБУ У СИСТЕМІ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Мета – обґрунтування методологічних засад розробки фінансового плану венчурних стартап-проектів у системі фінансового менеджменту. **Методика дослідження.** Для досягнення поставленої мети у дослідженнях були використані такі загальнонаукові та спеціальні методи і прийоми дослідження: методи узагальнення та абстрагування – для проведення аналізу менеджменту стартап-проектів. **Результати.** В сучасних умовах венчурне фінансування стартап-проекту передбачає обґрунтування потреби у грошових коштах, необхідних для його запуску. Специфіка стартап-проекту з виробництва промислового виробу на ранніх стадіях фінансування передбачає особливі вимоги до складання фінансового плану. Фінансовий план стартап-проекту за своїм складом і характеристикою основних статей суттєво відрізняється від розробки фінансового плану промислового підприємства. Встановлено, що склад витрат на ранній стадії венчурного фінансування стартап-проекту у значній мірі визначають витрати на розробку та впровадження нового виробу. Основними складовими розділу II «Витрати і виплати» є: проектування і конструювання нового виробу. Розробка технологічного процесу виготовлення нового виробу; проектування інструментальної оснастки і розробка технологічного процесу її виготовлення; випробування матеріалів, напівфабрикатів для нового виробу; виготовлення нового зразка (партії); формування об'єктів інтелектуальної власності. **Практична значущість.** Завдяки розробленню методичних засад фінансового плану стартап-проектів представляється можливим точно визначити обсяги венчурного фінансування, необхідного для запуску такого стартап-проекту.

Ключові слова: стартап-проект, венчурне фінансування, затрати, собівартість, потреба у фінансових ресурсах.

UDC 330.005.31; JEL Classification: M11

Nepran A.V., Solopun N.M., Timchenko I. E. MANAGEMENT OF STARTUP PROJECTS: PRICE VALUE FOR NEW VIROBILES AND MATERIALS VIROBNICHIGO RECOGNITION

The goal is to substantiate the prices for new products (materials) for production purposes when implementing start-up projects. *Research methodology*. Research methodology. To achieve the goal, the following general scientific and special research methods and techniques were used in the research: methods of generalization and abstraction - for the analysis of the management of startup projects. *The results*. In modern conditions, venture financing of a startup project involves substantiating the need for funds necessary for its launch. The specificity of a start-up project for the production of an industrial product in the early stages of financing involves special requirements for drawing up a financial plan. The financial plan of a start-up project is significantly different from the development of the financial plan of an industrial enterprise in terms of its composition and characteristics of the main articles. It was established that the composition of costs at the early stage of venture financing of a startup project is largely determined by the costs of developing and implementing a new product. The main components of Section II "Costs and Payments" are: design and construction of a new product. Development of the technological process of manufacturing a new product; design of tool equipment and development of the technological process of its manufacture; testing of materials, semi-finished products for a new product; production of a new sample (batch); formation of intellectual property objects. *Practical significance*. Practical significance. Thanks to the development of methodological principles of the financial plan of start-up projects, it is possible to accurately determine the amount of venture financing necessary for the launch of such a start-up project.

Keywords: start-up project, venture financing, price, cost, the need for financial resources.

Відомості про авторів / About the Authors

Непран Андрій Володимирович – канд. екон. наук, доцент, Харківський національний автомобільно-дорожній університет, доцент кафедри економіки і підприємництва, м. Харків, Україна; e-mail: nepranxtei@gmail.com; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8329-7123/> Моб. 0975460122.

Nepran Andrey Vladimirovich – Candidate of Science (Economics), Associate Professor, Kharkiv National Automobile and Highway University, Associate Professor, Department of Economics and Entrepreneurship, Kharkiv, Ukraine.

Кирчата Ірина Миколаївна – кандидат економічних наук, доцент, Харківський національний автомобільно-дорожній університет, доцент кафедри економіки і підприємництва, м. Харків, Україна; e-mail: kirchatayairina@gmail.com; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0270-1586>. Моб. 0506690096.

Kyrchata Iryna – Candidate of Science (Economics), Associate Professor, Kharkiv National Automobile and Highway University, Associate Professor, Department of Economics and Entrepreneurship, Kharkiv, Ukraine.

Храпач Константин Григорович – Державний біотехнологічний університет, старший викладач кафедри менеджменту, бізнесу і адміністрування, м. Харків, Україна; e-mail: kostyazoovet@ukr.net; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0422-7563>.

Khrapach Konstantin – State Biotechnological University, senior lecturer of the department of management, business and administration, Kharkiv, Ukraine.